

Duiding

Arbeidsmarktontwikkelingen

Augustus 2016

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
1. Ontwikkelingen 2e kwartaal 2016	3
1.1. Nederlandse economie groeit verder	3
1.2. Export groeit ook in tweede kwartaal	4
1.3. Aantal uitzenduren groeit al twee en een half jaar	5
1.4. Aantal vacatures stijgt gestaag	6
1.5. Minder verleende ontslagvergunningen	6
1.6. Aantal faillissementen weer gedaald	7
1.7. Ontwikkeling van het aantal banen	8
1.8. Ontwikkeling van de beroepsbevolking	8
1.9. Minder WW-uitkeringen	9
1.10. Werkloosheid daalt naar 6 procent	10
2. Verwachtingen 2016	12
2.1. Producenten en consumenten positief	12
2.2. Groei economie en daling WW-uitkeringen in 2016	13
Colofon	15
Lijst van Boxen	
1.1 Drie soorten cijfers duiden ontwikkelingen	

Samenvatting

Economische groei

De Nederlandse economie is voor het negende kwartaal op rij gegroeid. De groei was in het tweede kwartaal van 2016 0,6 procent ten opzichte van het eerste kwartaal. Ook in het eerste kwartaal was de economie gegroeid met 0,6 procent. De omvang van de Nederlandse economie was in het tweede kwartaal van 2016 2,3 procent groter dan in het tweede kwartaal van 2015. Deze stijging is te danken aan een hogere uitvoer, meer investeringen en meer consumptie.

Arbeidsmarkt: meer vacatures en meer vaste banen

In juli daalt de werkloosheid verder naar 6,0 procent. Sinds het eerste kwartaal van 2014 zijn er bijna 230.000 banen bijgekomen. Vooral het aantal banen van werknemers is gestegen, het aantal banen van zelfstandigen is licht gedaald. Voor het eerst sinds 2009 steeg in het tweede kwartaal van 2016 ook het aantal vaste banen.

Eind juni waren er in Nederland 155 duizend openstaande vacatures, 25 duizend meer dan eind juni 2015. Het aantal vacatures stijgt nu al twaalf kwartalen op rij. Volgens de vacature-indicator van het CBS verwachten ondernemers een verdere toename van het aantal vacatures.

Verwachtingen voor economie en arbeidsmarkt

De vertrouwensindicatoren over de economie zijn positief. Bedrijven met vertrouwen investeren vaker. Het vertrouwen van producenten is sinds oktober 2014 positief. Het consumentenvertrouwen is na een afname in het begin van dit jaar sinds april weer positief: er zijn weer meer optimistische dan pessimistische consumenten. Inkoopmanagers en ondernemers verwachten een verdere toename van de werkgelegenheid in 2016.

In de augustusraming stelt het Centraal Planbureau (CPB) de verwachting voor de economische groei naar beneden bij vanwege de mogelijk negatieve gevolgen van het brexit-referendum. Het CPB verwacht nu een groei van 1,7 procent voor 2016. Voor de arbeidsmarkt blijven de verwachtingen positief.

1. Ontwikkelingen 2e kwartaal 2016

1.1. Nederlandse economie groeit verder

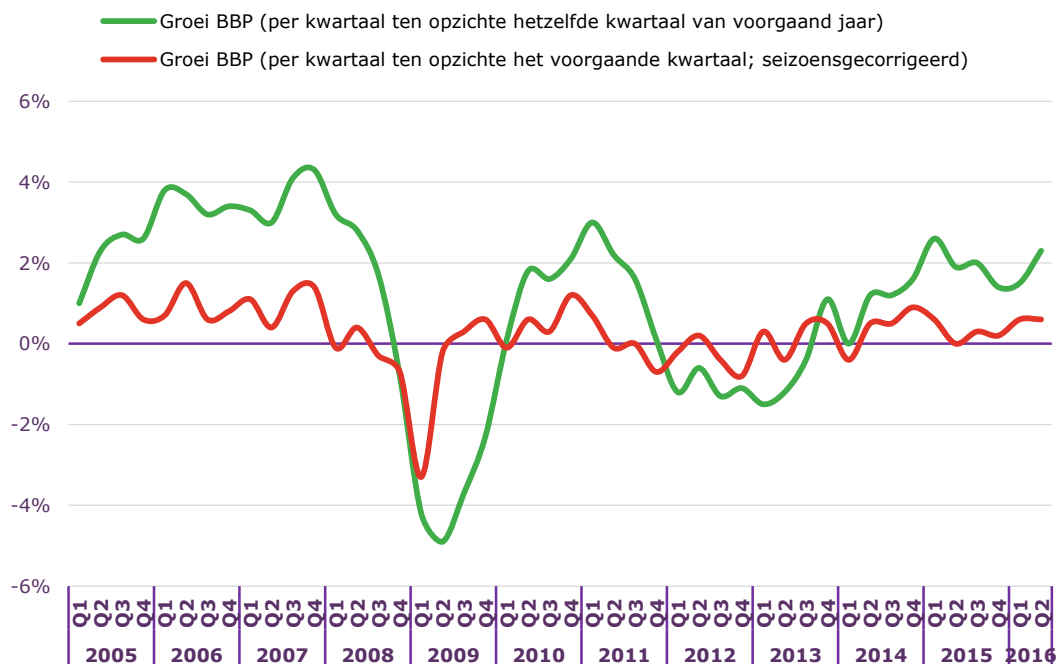
De omvang van de Nederlandse economie wordt gemeten met het Bruto Binnenlands Product (BBP). Het BBP kan worden onderverdeeld in vier categorieën: de consumptie van de huishoudens en de overheid, de investeringen van bedrijven en de export (minus de import).

Figuur 1.1 laat de economische ontwikkeling zien. De economie groeit zowel ten opzichte van het voorgaande kwartaal (rode lijn) als ten opzichte van hetzelfde kwartaal in het voorgaande jaar (groene lijn).

De Nederlandse economie is in het tweede kwartaal van 2016 opnieuw gegroeid ten opzichte van een kwartaal eerder. Volgens de eerste berekening van het CBS komt de economische groei uit op 0,6 procent. De groei is vooral te danken aan toenemende investeringen en consumptie. Ook het exportsaldo droeg positief bij.

De Nederlandse economie groeit gestaag verder. Er zijn nu negen kwartalen achter elkaar met kwartaal-op-kwartaalgroei. Ten opzichte van het tweede kwartaal van 2015 is de omvang van de economie 2,3 procent groter. Deze stijging is te danken aan een hogere uitvoer, meer investeringen en meer consumptie.¹

Figuur 1.1 Nederlandse economische ontwikkeling per kwartaal (CBS)

De productie van de bouwnijverheid en de zakelijke dienstverlening groeiden in het tweede kwartaal weer sterk. Binnen de zakelijke dienstverlening is vooral de productie van de uitzendbranche hoger. Ook de industrie produceerde meer dan een jaar eerder. Vooral de productie van de transportmiddelen- en aardolie-industrie groeide.

¹ CBS, 'Economie groeit verder', 12 augustus 2016.

Box 1.1 Drie soorten cijfers duiden ontwikkelingen

Ontwikkelingen in economie en banen worden door het Centraal Bureau voor de Statistiek op drie manieren weergegeven. Elk cijfer heeft zijn eigen kracht en de verschillende cijfers worden in de media door elkaar heen gebruikt:

- Kwartaal-op-kwartaal cijfer. Dit cijfer geeft – gecorrigeerd voor het seizoen – de ontwikkelingen weer ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Voordeel van het kwartaal-op-kwartaal cijfer is dat het snel de ontwikkelingen in beeld brengt. Nadeel is dat – voor de seizoenscorrectie – een model gebruikt wordt, dat altijd een benadering van de werkelijkheid is.
- Jaar-op-jaar cijfer. Het jaar-op-jaar cijfer geeft de ontwikkeling weer ten opzichte van hetzelfde kwartaal één jaar eerder. Voordeel hiervan is dat het de ontwikkeling in het afgelopen jaar samenvat zonder dat een modelmatige correctie voor het seizoenseffect gebruikt wordt. Nadeel is dat ontwikkelingen met vertraging zichtbaar worden.
- Gemiddeld jaarcijfer. Het voordeel is dat het cijfer de informatie over een geheel kalenderjaar samenvat.

Ter illustratie de drie cijfers voor 2015-2016 van de economische groei:

	Groei		
	kwartaal-op-kwartaal	jaar-op-jaar	gemiddeld jaarcijfer
1e kwartaal 2015	2,6%	0,6%	
2e kwartaal 2015	1,9%	0,0%	
3e kwartaal 2015	2,0%	0,3%	
4e kwartaal 2015	1,4%	0,2%	
Geheel 2015			2%
1e kwartaal 2016	1,5%	0,6%	
2e kwartaal 2016	2,3%	0,6%	

Deze notitie sluit aan bij de meest recente ontwikkelingen en daarom worden vooral het kwartaal-op-kwartaal cijfer en het jaar-op-jaar cijfer gebruikt.

Het conjunctuurbeeld is volgens de Conjunctuurklok van CBS in augustus nagenoeg hetzelfde als in de voorgaande maanden. Ook in de Conjunctuurklok van half augustus presteren de meeste indicatoren beter dan hun langjarige trend, meldt CBS.²

1.2. Export groeit ook in tweede kwartaal

Ongeveer een derde deel van het BBP wordt met de export verdiend. Daarmee is de (open) Nederlandse economie sterk afhankelijk van de ontwikkelingen in de wereldeconomie. De stijging van de uitvoer van goederen en diensten was in het tweede kwartaal van 2016 wat kleiner dan in het eerste kwartaal. Dat komt doordat de uitvoer van diensten minder sterk groeide dan in de voorgaande kwartalen.

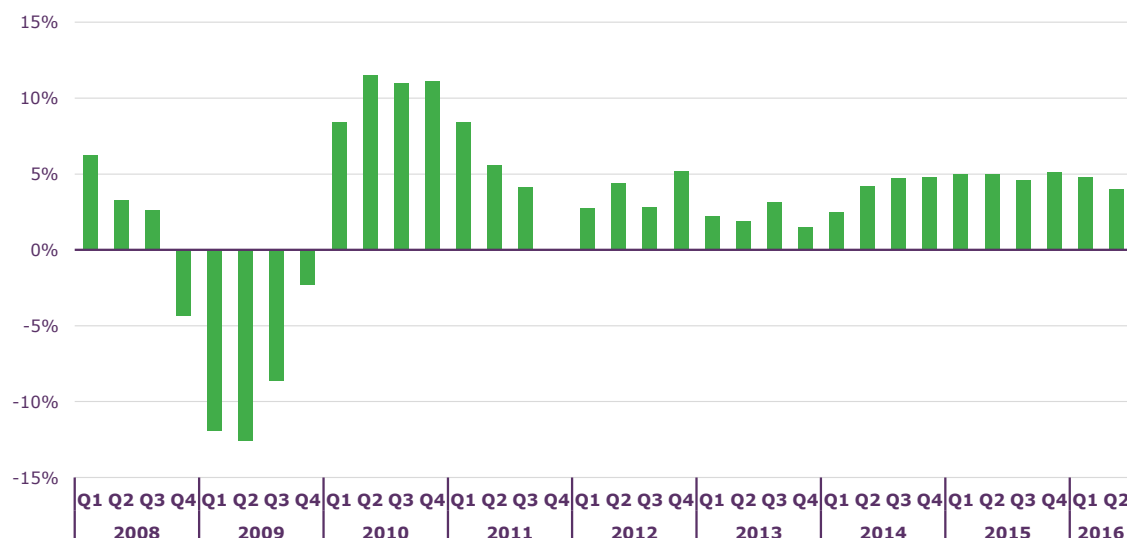
De uitvoer van Nederlands product groeide wel harder dan in het voorgaande kwartaal. Nederlandse bedrijven exporteerden ook dit kwartaal beduidend meer transportmiddelen dan een jaar eerder. Daarnaast hebben bedrijven ook aanzienlijk meer voedings- en genotmiddelen uitgevoerd. Ook de wederuitvoer (de uitvoer van eerder ingevoerde producten) groeide harder dan in het eerste kwartaal.

Het volume van de goederenexport was in juni 1,9 procent groter dan in juni 2015, meldt CBS. De stijging is kleiner dan in de voorgaande maand. Bedrijven exporteerden opnieuw vooral meer transportmiddelen en elektrotechnische machines. Het importvolume was in juni 3,2 procent groter dan een jaar eerder.³

² CBS, 'Economisch beeld stabiel', 12 augustus 2016.

³ CBS, 'Export groeide in juni', 12 augustus 2016.

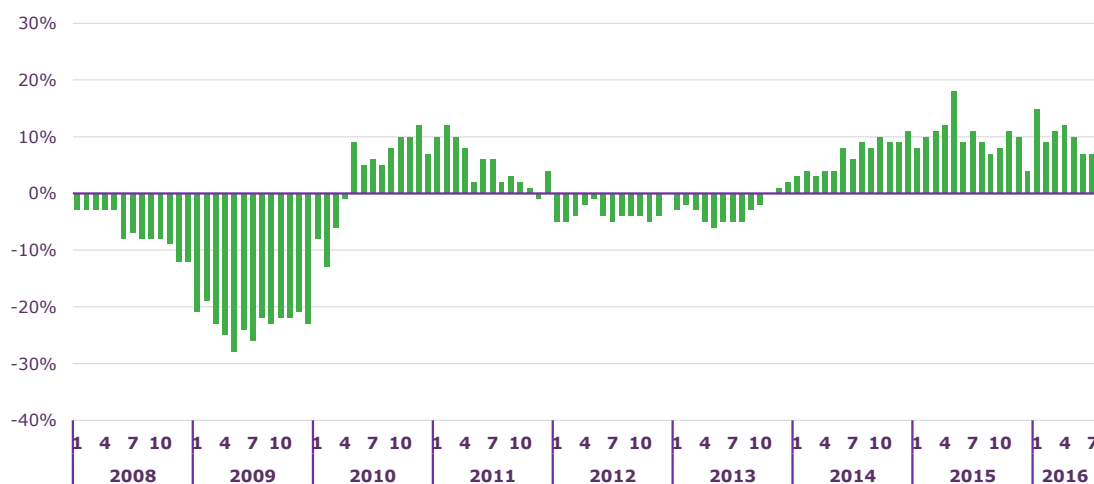
Figuur 1.2 Ontwikkeling uitvoer goederen en diensten per kwartaal opzichte van een jaar geleden (CBS)

1.3. Aantal uitzendingen groeit al twee en een half jaar

Een belangrijke arbeidsmarktindicator is het verloop van het aantal uitzendingen. Dit aantal groeit nu onafgebroken vanaf november 2013 (figuur 1.3). Dat blijkt uit de cijfers van de Algemene Bond van Uitzendondernemingen (ABU)⁴ – goed voor 60% van de uitzendmarkt.

Figuur 1.3 Ontwikkeling van het aantal uitzendingen volgens de ABU per verslagperiode tot en met juli 2016 (ten opzichte van een geheel jaar eerder)

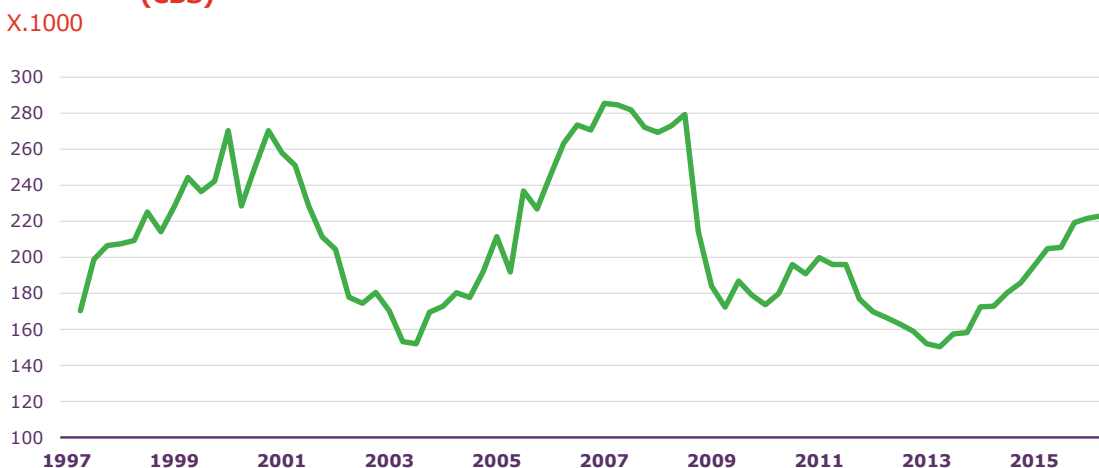
⁴ ABU, 'Marktontwikkelingen Periode 7 2016', augustus 2016.

1.4. Aantal vacatures stijgt gestaag

Het aantal vacatures is een belangrijke indicator voor de kansen van werkzoekenden. Het CBS meet de totale vacaturemarkt in Nederland, niet alleen op peilmomenten (openstaande vacatures) maar ook over een bepaalde periode (ontstane vacatures):

- Het aantal openstaande vacatures:
Eind juni waren er in Nederland 155 duizend openstaande vacatures, 25 duizend meer dan eind juni 2015. Het aantal vacatures stijgt nu al twaalf kwartalen op rij. Het aantal vacatures stijgt nu al twaalf kwartalen op rij. Het aantal openstaande vacatures is sinds de periode 2006-2008 niet zo hoog geweest. Desondanks is het aantal vacatures nog altijd bijna 100 duizend lager dan de recordstand uit 2008.
- Het aantal vacatures dat in een kwartaal ontstaat (figuur 1.4):
Het aantal vacatures dat in de loop van een kwartaal ontstaat of vervuld wordt ligt hoger dan het gemiddeld aantal openstaande vacatures. Het afgelopen kwartaal ontstonden er 223 duizend vacatures en werden er 218 duizend vervuld. Ook dit zijn de hoogste aantallen in zeven jaar tijd.⁵

Figuur 1.4 Aantal ontstane vacatures (na correctie voor seizoeneffecten) per kwartaal (CBS)

Al met al staat de vacaturemarkt er beter voor dan de afgelopen jaren. Meer vacatures duidt op meer dynamiek op de arbeidsmarkt en betekent meer kansen voor werkzoekenden.

De vacature-indicator van het CBS geeft de richting aan, waarin de vacatures zich naar de verwachting van de ondernemers zullen ontwikkelen. Hoe meer de ondernemers optimistisch of pessimistisch gestemd zijn over de ontwikkeling van het aantal vacatures, des te meer deze indicator zal stijgen of dalen. In juli 2016 bereikt deze indicator de hoogste stand sinds december 2007.

Ook andere bronnen duiden op gunstige ontwikkelingen op de vacaturemarkt. Jobfeed publiceerde onlangs een overzicht van gepubliceerde online-vacatures in het tweede kwartaal van 2016. Het aantal online vacatures is volgens dit overzicht met 23,8% gestegen ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2015.⁶

1.5. Minder verleende ontslagvergunningen

De betere economische omstandigheden zijn zichtbaar in de neerwaartse trend in het aantal verleende ontslagvergunningen (figuur 1.5). Er werden door UWV in de eerste zeven maanden van 2016 6.700 ontslagvergunningen verleend, 46 procent minder dan in dezelfde periode vorig jaar. De meeste ontslagvergunningen (77%) werden verleend vanwege bedrijfseconomische redenen.⁷

Bij minder afzet van een bedrijf is er ook minder behoefte aan personeel. Een inkrimping van het personeelsbestand gaat gewoonlijk eerst via afbouw van tijdelijke contracten en door vrijwillig vertrek. Neemt de afzet bij een bedrijf echter scherp af en wordt er niet snel een verbetering van de marktomstandigheden verwacht, dan moet een werkgever soms overgaan tot gedwongen ontslag. Zelfstandigen die moeten stoppen of tijdelijke contracten die niet worden verlengd, komen niet tot uiting

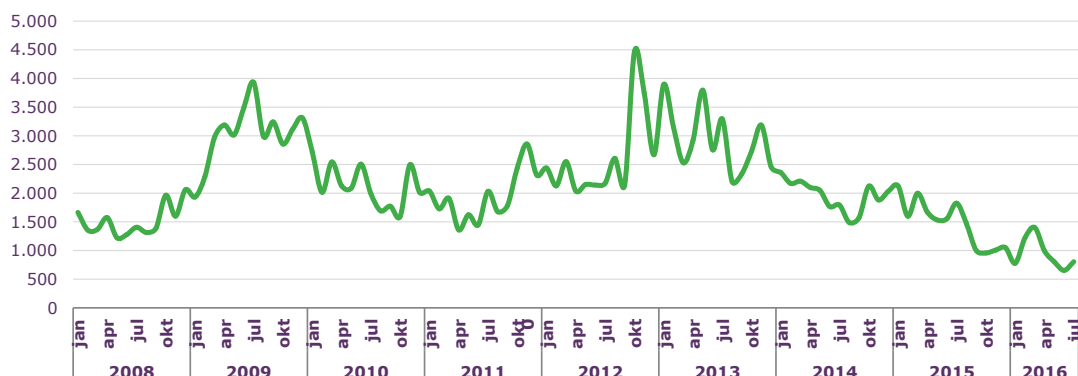
⁵ CBS, 'Werkgelegenheid blijft stijgen', 12 augustus 2016.

⁶ Jobfeed, 'De Nederlandse vacaturemarkt in Q2 2016', 19 juli 2016.

⁷ UWV, 'Nieuwsflits Arbeidsmarkt juli 2016', 18 augustus 2016.

in ontslagcijfers.

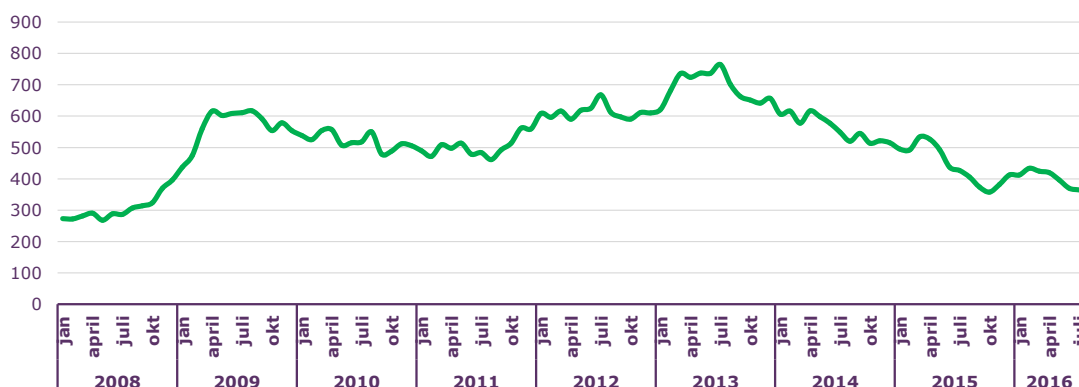
Figuur 1.5 Aantal verleende ontslagvergunningen per maand door UWV, t/m juli 2016 (UWV)

1.6. Aantal faillissementen weer gedaald

Het aantal uitgesproken faillissementen piekte in mei 2013. Daarna is er sprake van een dalende trend. Vooral het aantal faillissementen in de bouwrijverheid en de financiële dienstverlening is sterk gedaald. De daling vlakkt wat af door een toename van het aantal faillissementen in de zorg (thuiszorg) en bij de grootwinkelbedrijven.

Figuur 1.6 Aantal faillissementen bij bedrijven en instellingen per maand, 3 maands voortschrijdend gemiddelde, t/m juli 2016 (CBS)

In juli 2016 zijn de meeste faillissementen opnieuw uitgesproken in de handel. De handel is de bedrijfstak met het grootste aantal bedrijven. Relatief gezien werden er in juli veel faillissementen uitgesproken in de vervoer- en opslagsector en de horeca.⁸

⁸ CBS, 'Minder faillissementen', 8 augustus 2016; ING Economisch Bureau, 'Vooruitzicht faillissementen', juli 2016.

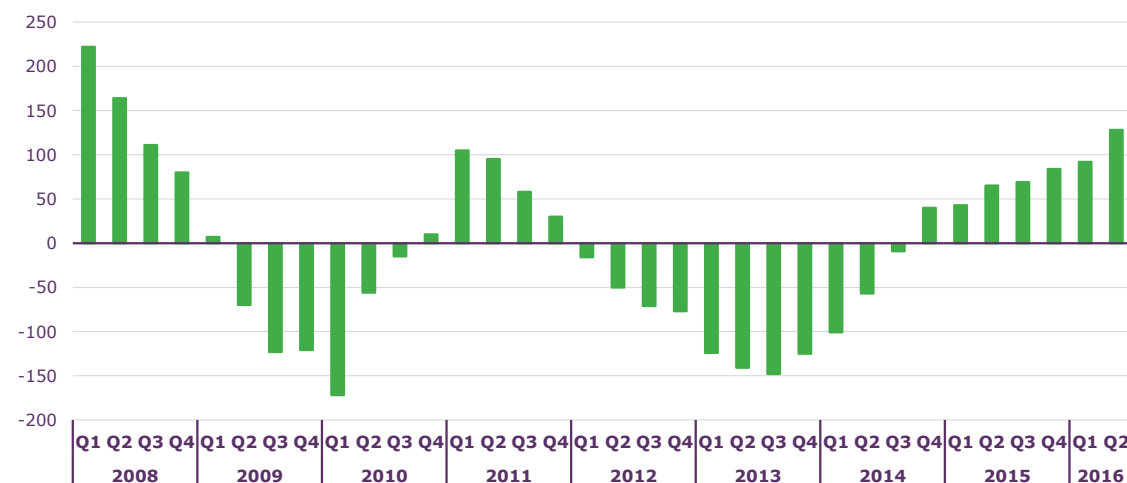

1.7. Ontwikkeling van het aantal banen

Het aantal banen van werknemers is in ten opzichte van het tweede kwartaal van 2015 met 128 duizend gestegen. In totaal zijn er nu bijna 8 miljoen banen van werknemers.⁹

Figuur 1.7 Ontwikkeling van het aantal werknemersbanen per kwartaal (ten opzichte van hetzelfde kwartaal voorgaand jaar) (CBS)

X 1.000

Op bedrijfstakniveau zijn er duidelijke verschillen in de banenontwikkeling voor werknemers (tabel 1.1):

- In de zorg en welzijn (-12 duizend) is sprake van de grootste banenkrimp.
- Een sterke banengroei zien we in de zakelijke dienstverlening (+84 duizend) en handel, vervoer en horeca (+42 duizend).

Tabel 1.1 Ontwikkeling van het aantal banen van werknemers per sector, 2016 ten opzichte van 2015 (CBS)

Bedrijfstak (SBI 2008)	Banen werknemers x 1.000		
	2e kwartaal 2015	2e kwartaal 2016	Groei
Alle economische activiteiten	7.833	7.961	128
Gezondheids- en welzijnzorg	1.249	1.237	-12
Financiële dienstverlening	240	235	-5
Bouwnijverheid	302	301	-1
Nijverheid (geen bouw) en energie	809	808	-1
Landbouw, bosbouw en visserij	102	104	2
Verhuur en handel van onroerend goed	66	66	0
Landbouw, bosbouw en visserij	102	104	2
Onderwijs	520	523	3
Cultuur, recreatie, overige diensten	295	302	7
Informatie en communicatie	235	245	10
Handel, vervoer en horeca	2.057	2.099	42
Zakelijke dienstverlening	1.442	1.526	84

Het afgelopen kwartaal steeg het aantal banen van werknemers met 45 duizend, terwijl het aantal banen van zelfstandigen met 7 duizend afnam. Er zijn nu ruim 2 miljoen zelfstandigenbanen, oftewel één op de vijf banen is een zelfstandigenbaan.

1.8. Ontwikkeling van de beroepsbevolking

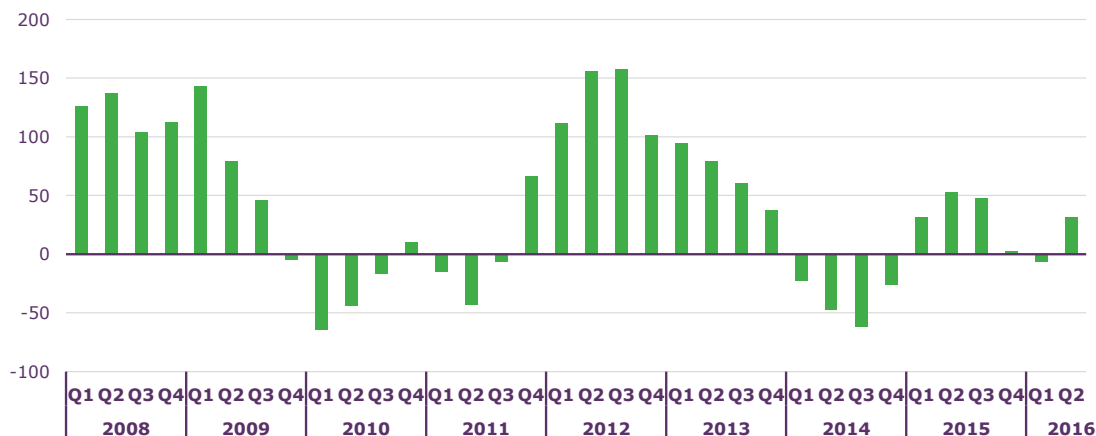
In de voorgaande paragraaf stond de vraag naar arbeid door werkgevers centraal. In deze paragraaf komt het aanbod van arbeid door werknemers aan bod: de beroepsbevolking. In figuur 8 wordt de ontwikkeling van de beroepsbevolking per kwartaal getoond.

⁹ CBS, 'Werkgelegenheid blijft stijgen', 12 augustus 2016.

De totale bevolking van 15 tot 75 jaar, 12,8 miljoen mensen, kan worden onderverdeeld in de beroepsbevolking en de niet-beroepsbevolking. Zeven op de tien 15- tot 75-jarigen behoren tot de beroepsbevolking. In het tweede kwartaal van 2016 ging het om ruim 8,9 miljoen personen. Het overige deel, 3,8 miljoen personen, behoort niet tot de beroepsbevolking. In het tweede kwartaal van 2016 was de beroepsbevolking 32 duizend personen groter dan in het tweede kwartaal van 2015.¹⁰

Figuur 1.8 Ontwikkeling van de beroepsbevolking per kwartaal (ten opzichte van hetzelfde kwartaal voorgaand jaar)

X 1.000

In het tweede kwartaal van 2016 behoorde bijna twee derde van de bevolking van 15 tot 75 jaar tot de werkzame beroepsbevolking. Dit komt overeen met bijna 8,3 miljoen personen. Ten opzichte van het tweede kwartaal van 2015 is de werkzame beroepsbevolking met 89 duizend toegenomen.¹¹

1.9. Minder WW-uitkeringen

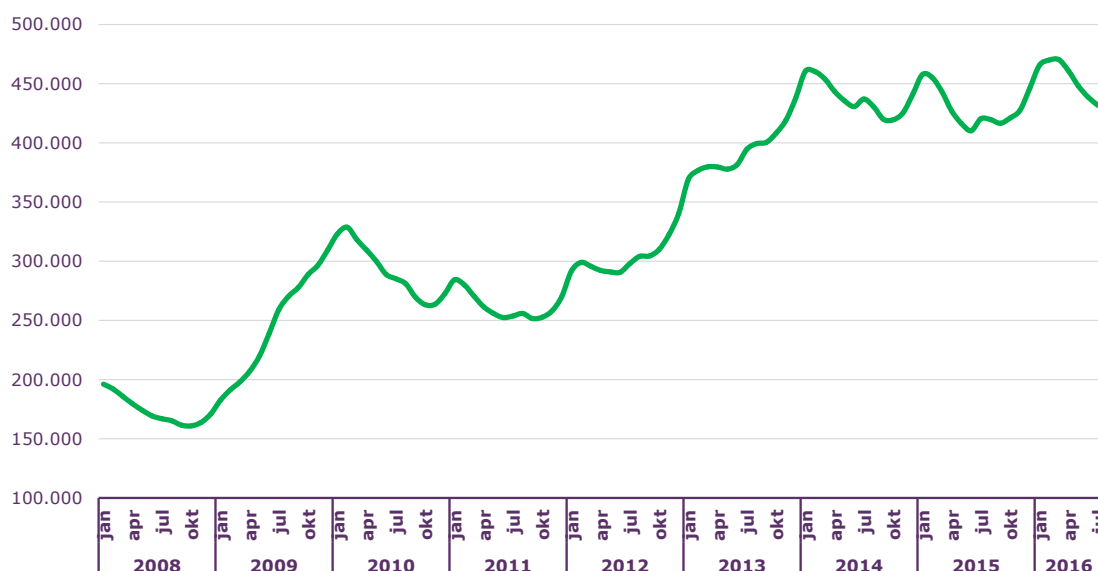
In figuur 1.9 is te zien dat het aantal lopende WW-uitkeringen door de economische crisis sterk gestegen is van 161 duizend uitkeringen in oktober 2008 tot 460 duizend in januari 2014. Daarna begint het aantal uitkeringen weer te dalen, parallel aan de daling van de werkloosheid, tot 410 duizend in juni 2015. Daarna begint de ontwikkeling van de werkloosheid en het aantal WW-uitkeringen uit elkaar te lopen. Dit wordt veroorzaakt doordat de in juli 2015 ingevoerde Wet werk en zekerheid (Wwz) heeft een structureel verhogend effect op het aantal WW-uitkeringen.¹² Vanaf april 2016 begint het aantal WW-uitkeringen weer te dalen.

¹⁰ CBS, 'Wisselingen werkzame, werkloze en niet-beroepsbevolking', 21 juli 2016.

¹¹ CBS, 'Werkloosheid daalt naar 550 duizend', 21 juli 2016.

¹² Dit komt enerzijds doordat mensen die gaan werken een aanvulling uit de WW kunnen behouden en anderzijds doordat het recht op een uitkering pas beëindigd wordt in de uitkeringsadministratie nadat gebleken is dat de opgegeven inkomsten overeen komen met de inkomstenopgave van de werkgever in de Polisadministratie. Zie verder: UWV, 'UWV Kennisverslag 2016-4', 9 mei 2016.

Figuur 1.9 Aantal WW-uitkeringen; januari 2008 - juli 2016 (UWV)

Enkele belangrijke ontwikkelingen in de WW uit de landelijke Nieuwsflits van juli 2016 zijn¹³:

- Het aantal lopende WW-uitkeringen is in juli 2016 voor de vierde maand op rij gedaald tot 432 duizend. In juli neemt het aantal uitkeringen vooral af vanuit seizoengevoelige sectoren als de bouwnijverheid en de landbouw. Vanuit het onderwijs neemt het aantal uitkeringen juist toe door het beëindigen van tijdelijke contracten aan het einde van het schooljaar.
- Bij 50 plussers neemt het aantal uitkeringen het aantal lopende WW-uitkeringen in een jaar tijd met 8% toe. In die periode is een forse toename van het aantal uitkeringen vanuit het grootwinkelbedrijf te zien: een stijging van 44,5%. Vanuit de bouwnijverheid en de uitzendbedrijven daalt het aantal uitkeringen.
- Het aantal nieuwe WW-uitkeringen is in de eerste zeven maanden van 2016 14% lager dan in dezelfde periode van 2015. Het aantal nieuwe uitkeringen is het sterkst gedaald vanuit de bouwnijverheid (-27,5%) en vanuit de sector zorg en welzijn (-24,6%).

1.10. Werkloosheid daalt naar 6 procent

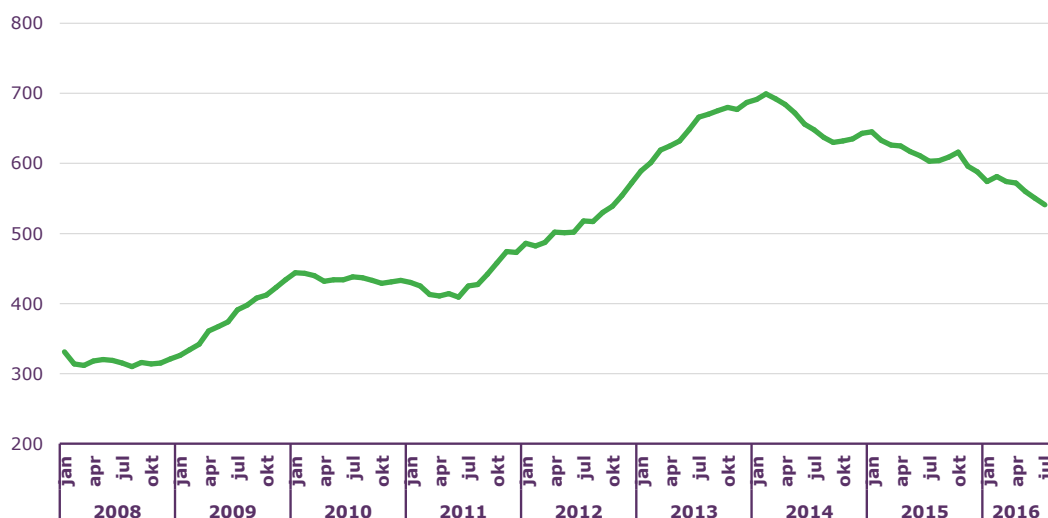
Nederland had in juli 541 duizend werklozen, dat is 6,0 procent van de beroepsbevolking. In april van dit jaar waren er nog 572 duizend werklozen, 6,4 procent van de beroepsbevolking. Het percentage werkloze 45-plussers daalt het sterkst. Sinds april zijn er 40 duizend mensen met betaald werk bijgekomen. Het aantal werklozen dat betaald werk vindt is groter dan het aantal werkenden dat werkloos wordt. Toch daalt de werkloosheid minder snel doordat meer mensen op zoek zijn gegaan naar werk maar niet meteen een baan hebben gevonden.¹⁴

¹³ UWV, 'Nieuwsflits juli 2016', 18 augustus 2016.

¹⁴ CBS, 'Werkloosheid daalt naar 6 procent', 18 augustus 2016.

Figuur 1.10 Werkloze beroepsbevolking (na correctie voor seizoenseffecten) t/m juli 2016, maandcijfers (CBS)

X 1.000

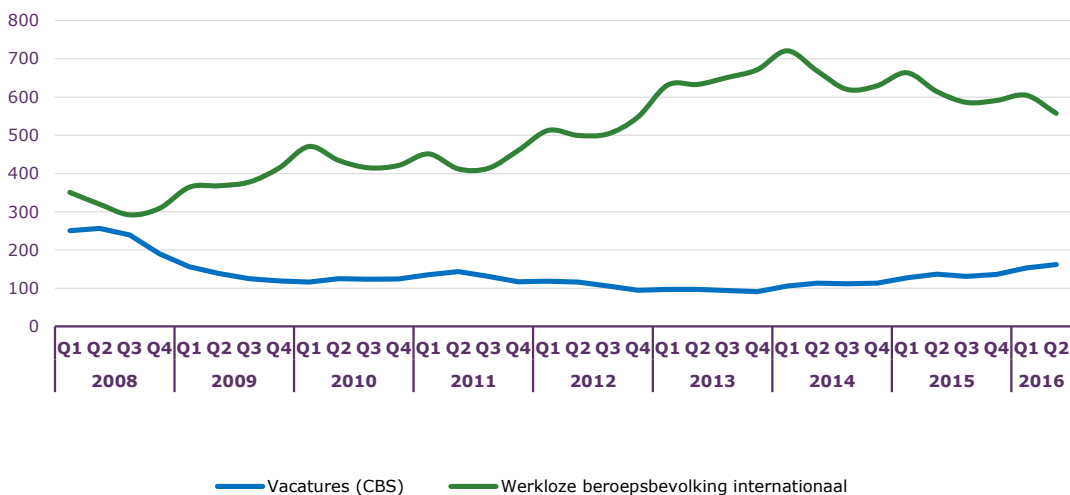

De kloof tussen het niet-benutte aanbod van arbeid (werkloosheid) en de openstaande vraag naar arbeid (openstaande vacatures) is weergegeven in figuur 1.11.

De arbeidsmarkt blijft ruim al loopt de spanning iets op. Halverwege 2008 waren er bijna evenveel vacatures als werklozen. Er was toen sprake van een gespannen arbeidsmarkt, omdat er niet voor elke vacature een geschikte werkzoekende te vinden was. Toen de financiële crisis inzette daalde het aantal vacatures daarna snel, terwijl het aantal werklozen opliep. Eind 2013 waren er uiteindelijk ruim zeven maal zoveel werklozen als vacatures. Sindsdien loopt de verhouding weer langzaam terug. Medio 2016 waren er gemiddeld 3,6 werklozen per openstaande vacature.¹⁵

Figuur 1.11 Werkloze beroepsbevolking en openstaande vacatures (oorspronkelijke cijfers; kwartaalgemiddelden)

X 1.000

¹⁵ CBS, 'Werkgelegenheid blijft stijgen', 12 augustus 2016.

2. Verwachtingen 2016

2.1. Producenten en consumenten positief

Cruciaal voor de economie is het vertrouwen van consumenten en producenten. Optimistische consumenten doen meer en hogere uitgaven en bedrijven die vertrouwen hebben gaan vaker over tot investeringen. Het vertrouwen wordt door het CBS maandelijks bijgehouden. Deze vertrouwensindicatoren geven een eerste indruk in welke richting de economie zich naar verwachting gaat ontwikkelen. De economische ontwikkelingen zelf zijn *de* bepalende factor voor de arbeidsmarktontwikkelingen.

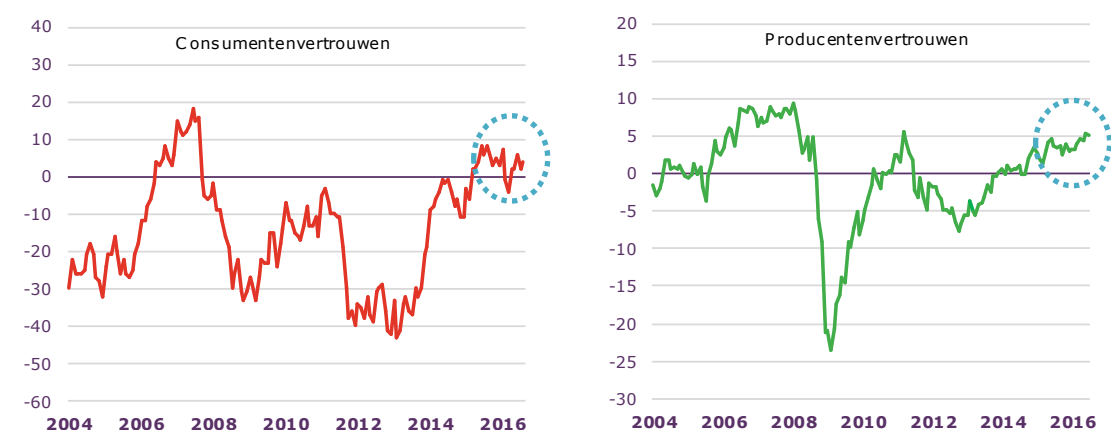
Het vertrouwen van producenten in de industrie is nauwelijks veranderd, maakt CBS bekend. De indicator van het producentenvertrouwen kwam in juli uit op 5,1. Dat is iets lager dan de 5,4 van juni, het hoogste niveau van het producentenvertrouwen in ruim 5 jaar. De meting heeft plaatsgevonden na het referendum over de EU in het VK.¹⁶

Consumenten zijn in augustus iets positiever dan in juli, meldt CBS. Dat komt doordat consumenten positiever oordelen over het economisch klimaat. Het consumentenvertrouwen ligt in augustus ruim boven het gemiddelde over de afgelopen twintig jaar.¹⁷

NEVI geeft iedere eerste werkdag van de maand de Purchasing Managers Index (PMI, inkoopmanagersindex) voor Nederland uit. Deze index geeft een beeld van de Nederlandse industrie, maar óók van de gehele Nederlandse economie. Een waarde van meer dan 50,0 duidt op een toename van de bedrijfsactiviteiten ten opzichte van voorgaande maand. In Nederland vullen ongeveer 300 inkoopmanagers de maandelijks enquête in.

De NEVI PMI in juli 2016 kwam uit op een waarde van 53,2, hetgeen een duidelijke verbetering was ten opzichte van juni (52,0). De groei in de Nederlandse industrie lijkt goed stand te houden. De Nederlandse groeicijfers (industrie) worden beïnvloed door de goede export in juli en de licht hogere binnenlandse vraag. Producenten maken melding van uitbreiding van hun productiecapaciteiten. Men investeert hierin met als resultaat een gestegen werkgelegenheidsindex van 53,3.¹⁸

Figuur 2.1 Vertrouwen in de Nederlandse economie van consumenten (links) en van producenten (rechts) (CBS)

Toelichting:

- Als het cijfer boven de nullijn ligt, zijn de optimisten in de meerderheid
- Als het cijfer onder de nullijn ligt, zijn de pessimisten in de meerderheid
- Bijvoorbeeld 55% van de consumenten is optimistisch en 45% pessimistisch: vertrouwen is +10% (55%-45%)

¹⁶ CBS, 'Producenten industrie houden vertrouwen', 28 juli 2016.

¹⁷ CBS, 'Vertrouwen consument neemt fractie toe', 18 augustus 2016.

¹⁸ NEVI, 'Brexit heeft (nog) geen effect op Nederlandse PMI', 1 augustus 2016.

Werkgelegenheidsverwachtingen van werkgevers zijn positief

Werkgevers worden door verschillende onderzoeksbureaus gevraagd naar hun werkgelegenheidsverwachtingen. Het betreft dan geen modelmatige prognose zoals bij de UWV Arbeidsmarktprognose of de economische verwachtingen van het CPB, maar er wordt bij de respondent om een indruk gevraagd.

Volgens de cijfers van het Manpower Employment Outlook Survey (MEOS) zijn de Nederlandse werkgevers optimistisch over de groei van de werkgelegenheid in het tweede kwartaal van 2016. Het werkgelegenheidscijfer komt uit op +3, waarmee het cijfer voor het zesde kwartaal op rij positief is. Met name werkgevers in de financiële en zakelijke dienstverlening zijn optimistisch.¹⁹

Het CBS peilt ook het sentiment onder ondernemers. Het ondernemersvertrouwen is ook aan het begin van het derde kwartaal positief. De stemmingsindicator van ondernemend Nederland is nu meer dan tweeënhalf jaar positief. Ondernemers in de groothandel en bouwsector hebben het meeste vertrouwen in de economische ontwikkelingen. In de delfstoffenwinning daarentegen is de stemming sterk negatief.²⁰

2.2. Groei economie en daling WW-uitkeringen in 2016

De economische bureaus van drie grote Nederlandse banken, De Nederlandsche Bank en het CPB verwachten voor 2016 voortzetting van de groei van de economie. De groeiverwachting van deze instituten voor 2016 varieert van 1,5% tot 1,8% (tabel 2.1). Voor de arbeidsmarkt zijn de verwachtingen positief.

Leidend voor de planning van de overheid is de economische prognose van het Centraal Planbureau (CPB). Het CPB heeft in de raming van augustus 2016 de economische groeiverwachting voor 2016 bijgesteld. In 2016 gaat het CPB nu uit van 1,7%. Het onderliggende herstel van onze economie zet wel door, maar de onzekerheid na het Brexit-referendum²¹ heeft volgens het CPB op korte termijn tijdelijk negatieve effecten op de consumptie en investeringen en ook op de voor Nederland relevante wereldhandel.

Tabel 2.1 Economische groei en werkloosheidspercentage volgens CPB, DNB en de grote Nederlandse banken

	Economische groei	Werkloosheidspercentage	Bron
	2016	2016	
ABN Amro	1,50%	6,30%	Economische ramingen, juli 2016
CPB	1,70%	6,20%	Raming augustus 2016, augustus 2016
Rabobank	1,75%	6,25%	Nederlandse economische groei vertraagt, augustus 2016
ING	1,80%	6,30%	Gevolgen Brexit voor Nederlandse economie, juni 2016
DNB	1,50%	6,30%	Economische Vooruitzichten DNB - juni 2016

*) gemiddeld jaarcijfer

Verwachte arbeidsmarktontwikkelingen 2016 UWV

De UWV Arbeidsmarktprognose 2016-2017 geeft een beeld van de verwachte ontwikkeling van de vraag naar arbeid door werkgevers en het aanbod van arbeid vanuit de beroepsbevolking in 2016 en 2017.²²

De belangrijkste uitkomsten zijn:

- Het aantal banen neemt in twee jaar toe met 209.000 en het aantal ontstane vacatures ligt jaarlijks rond de 870 duizend (866 duizend in 2016 en 871 duizend in 2017).
- De arbeidsmarkt verandert: vrouwen stoppen minder vaak met werken, de aow-leeftijd neemt toe, ouderen werken langer door en jaarlijks neemt het aantal zelfstandigen toe. Mede door de veranderende arbeidsmarkt is het aantal ontstane vacatures niet meer zo hoog als in de jaren voor de economische crisis.
- De banengroei zit in de marktsector. Er is voor het eerst sinds jaren weer banengroei in de bouw (9.000 in 2016 en 7.000 in 2017). Ook in andere sectoren zoals groot- en detailhandel, horeca, specialistische zakelijke diensten en ict is er banengroei. De grootste toename van het

¹⁹ Manpower, 'Manpower Employment Outlook Survey Netherlands Q3/2016', 14 juni 2016. In dit onderzoek wordt wereldwijd aan werkgevers slechts één vraag gesteld: "Hoe denkt u dat de totale werkgelegenheid op uw locatie gedurende de drie maanden zal veranderen ten opzichte van dit kwartaal?" De verkregen resultaten worden uitgesplitst naar landen, sectoren en regio's. Het werkgelegenheidscijfer van Manpower geeft het percentage werkgevers weer dat verwacht dat het totaal aantal werknemers binnen de onderneming volgend kwartaal zal toenemen, minus het percentage werkgevers dat juist een afname van het aantal werknemers verwacht.

²⁰ CBS, 'Ondernemers aanhoudend positief', 16 augustus 2016.

²¹ Op 23 juni 2016 werd een door het Britse parlement georganiseerd raadgevend referendum gehouden over het EU-lidmaatschap van het Verenigd Koninkrijk. Een kleine meerderheid van 51,9% koos voor uittreden.

²² UWV, 'UWV Arbeidsmarktprognose 2016-2017', 31 mei 2016. De aanpassing van de groeicijfers door het CPB in verband met de Brexit zijn voor UWV nog geen aanleiding om de prognoses rond banengroei en vacatures aan te passen.

---

aantal banen is er bij de uitzendbedrijven (46 duizend 2016 en 40 duizend in 2017). Het aantal banen in de financiële dienstverlening daalt structureel.

- Het aantal WW-uitkeringen daalt naar 395 duizend eind 2017. Ondanks de verwachte afname blijft het aantal WW-uitkeringen op een hoog niveau, mede doordat de nieuwe Wet werk en zekerheid een structureel verhogend effect heeft op het aantal WW-uitkeringen.
- Ondanks de gunstige vooruitzichten hebben sommige groepen, zoals oudere werklozen, het nog steeds moeilijk op de arbeidsmarkt.

Colofon

Uitgave

UWV
Afdeling Arbeidsmarktinformatie en -advies

Postadres

Postbus 58285
1040 HG Amsterdam

Inlichtingen

Tel: 06-15948929

Redactie

Feike Reitsma

Disclaimer

Alles uit deze uitgave mag worden overgenomen, echter uitsluitend met bronvermelding.

UWV © 2016

